

FARG'ONA SHAHARDA YO'LOVCHILAR OQIMINI TAHLIL QILISH

Shodmonov Sayidbek Abduvayitovich

Andijon mashinasozlik instituti, assistenti

E-mail: sshodmonov1989@gmail.com;

Tel.: +998993217989.

Turobiddinov Abdulaziz Iqbol o'gli

Andijon mashinasozlik insituti

“Transport logistikasi” yo'nalishi talabasi

abdulazizturobidinov@gmail.com

Tel.: +998902083818.

Annotatsiya: *Ushbu maqolada Farg'ona shahar yo'lovchi tashish transportlarida multimodal tashishlar va soha bo'yicha respublikamizda erishayotgan yutuqlar, davlat dasturlari va ularning bajarilishi. Avtomobilsozlik sanoatining rivojlanish bosqichlari to'g'risidagi ma'lumotlar. Bundan tashqari mavzuni hozirgi kundagi dolzarbligi va uning kelesidagi samarasi yoritilgan.*

Kalit so'zlar. *yo'lovchi, yuk, transport, transit, xarita, tashish, xalqaro, avtobus, multimodal, oqim, resurs, axborot, yo'nalish, hudud.*

Annotation: *In this article, Fergana city's multimodal transportation and progress in the field of passenger transport, state programs and their implementation in our Republic. Information on the stages of development of the automotive industry. In addition, the current relevance of the topic and its effect in the future are highlighted.*

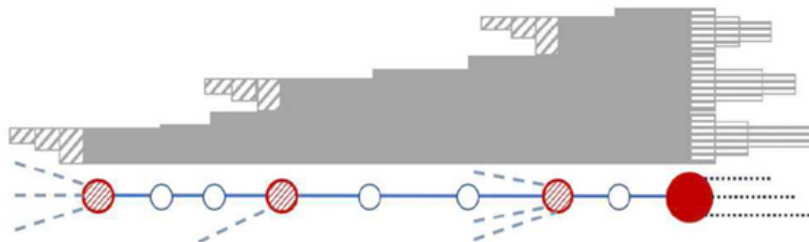
Keywords: *passenger, cargo, transport, transit, map, transportation, international, bus, multimodal, flow, resource, information, route, area.*

Shakllangan shahar integratsiyasining asosiy belgilaridan biri aholining ish, o'qish va dam olish joylariga kunlik ko'chishi natijasida yuzaga keladigan barqaror ommaviy yo'lovchi oqimlarining mavjudligidir. Shu munosabat bilan, shahar aglomeratsiyasini rivojlantirishga yordam beradigan barqaror transport tizimini shakllantirish yo'llarini izlashda yo'lovchi oqimlarini o'rganish masalasi hal qiluvchi ahamiyatga ega. Ish ushbu sohadagi tadqiqotlarga bag'ishlangan[1].

Zamonaviy sharoitda, shahar aglomeratsiyasining transport tizimini shakllantirish nuqtai nazaridan, yo'lovchilar oqimini tahlil qilishga batafsilroq yondashishga arziydi. Monotsentrik aglomeratsiyalarda, qoida tariqasida, asosiy shaharga yaqinlashganda yo'lovchilar oqimi ko'payadi. Bu o'sish chiziqli emas: yo'lovchilar tashishning taqsimlanishi tabiati yo'ldosh shaharlar va shahar atrofi hududiga nisbatan ommaviy yo'lovchi tashishni keltirib chiqaradigan boshqa aholi punktlarining joylashishiga bog'liq.

Shunday qilib, shahar aglomeratsiyasining har bir yo'nalishi bo'yicha shahar atrofidagi yo'lovchilar tashish alohida aholi punktlarining mahalliy yo'lovchi tashish oqimidan shakllanadi va bosh stantsiyaga etib kelganida, u boshqa yo'nalishlardan kelayotgan

yo'lovchilar oqimi va bevosita yo'lovchi tashish bilan "aralashtirib" qayta taqsimlanadi. asosiy shahardan. Bu 5-rasmda batafsil ko'rsatilgan[2].

1.1-rasm - Aglomeratsiya yo'lovchilar oqimining fazoviy notekisligi

- asosiy shahar (shahar atrofidagi bosh stantsiya);
- sun'iy yo'ldosh shaharlar asosiy yo'lovchi oqimlarini hosil qiluvchi stansiyalar va to'xtash punktlari;

Q - temir yo'l liniyasining tortishish zonasidagi kichik aholi punktlari to'xtash joylari;

- shahar atrofidagi temir yo'l uchastkasi asosiy yo'lovchilar harakatining harakat yo'nalishi;

yo'lovchilarni vokzalga olib keladigan shahar va shahar atrofi transporti yo'nalishlari;

- markaziy shaharning transport yo'nalishlari;

shahar atrofi hududi yo'lovchi tashish (yo'lovchilar tashish zichligi);

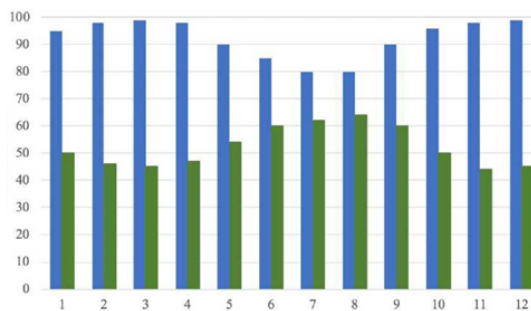
- yo'ldosh shaharning temir yo'l stantsiyasi yo'nalishi bo'yicha yo'lovchi tashish;

- markaziy shaharning shahar transport yo'nalishlari bo'ylab "tarqalgan holda" yo'lovchilar oqimi.

1.1-rasmda sun'iy yo'ldosh shaharlarni asosiy shahar bilan bog'laydigan bir yo'nalish ko'rsatilgan. Yadro shaharning yo'lovchi oqimlari bir nechta shunday yo'nalishdagi yo'lovchilar oqimidan shakllanadi (1.4-rasm). Yadro shaharga kelgandan so'ng, yo'lovchi oqimlari umumlashtiriladi va shahar va shahar atrofi yo'nalishlari bo'ylab tarqaladi[3].

Shahar aglomeratsiyasining transport tizimini shakllantirish asoslanishi kerak bo'lgan shahar atrofi yo'lovchi oqimlarining yana bir xususiyati ularning vaqtinchalik notekisligidir: yil fasliga, hafta kunlariga, kun vaqtiga ko'ra. . Ushbu notekislik yo'lovchilarning sayohat maqsadi bilan bog'liq.

Agar mavsumiy notekislik haqida gapiradigan bo'lsak, masalan, yozda yozgi uyga sayohatlar tufayli dam olish kunlari yo'lovchilar oqimi ko'payadi va ish kunlarida, aksincha, yo'lovchilar oqimi kamayadi, bu esa bunday yo'lning yo'qligi bilan bog'liq. talabalar va maktab o'quvchilari kabi yo'lovchi tashish segmenti va ta'til kunlari munosabati bilan yo'lovchilar ulushining qisqarishi bilan

1.2-rasm - Shahar aglomeratsiyalarida yo'lovchi tashishning mavsumiy notekisligi

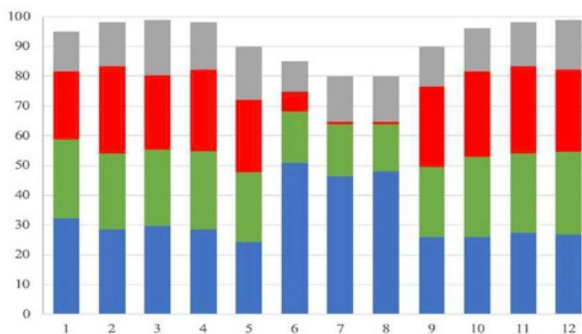
Ish kunlarida yo'lovchilarning bosh stantsiyaga kelishining ertalabki "cho'qqisi" aniqroq, torroq vaqt chegaralariga ega, bu belgilangan boshlanish vaqti bilan bog'liq[4]. Kechki yo'lovchilar bosh stantsiyasidan jo'nashning "cho'qqisi" yanada xiraroq bo'ladi, bu kunning shu vaqtida odamning qat'iy jadvalga va shaxsiy ishlariga, xarid qilish joylariga, madaniy dam olish va ko'ngilochar joylariga bog'liq emasligi bilan bog'liq. ish kunining oxiriga to'g'ri keladi[5].

Yilning istalgan faslida haftaning kunlari bo'yicha yo'lovchi tashishning notekisligi ertalab va kechqurun aniq "cho'qqi" davrlarining qisqarishi bilan bog'liq - yo'lovchilar oqimi ancha past va kun davomida teng ravishda taqsimlanadi.

Shahar atrofidagi yo'lovchilar tashishning notekisligi odatda temir yo'l transportida shahar atrofi poezdlarining jadvallari va jadvallarini tuzishda hisobga olinadi yil fasllari va hafta kunlariga qarab farqlanadi. Shahar aglomeratsiyasining transport tizimini shakllantirishda ushbu tizimni tashkil etuvchi barcha transport turlarida ushbu jihatni hisobga olish kerak.

Yo'lovchilar oqimining vaqtinchalik notekisligi asosan yo'lovchining sayohat maqsadi va sayohatning tegishli zaruriy muddati bilan belgilanadi. Ish va o'qish joylariga sayohatlar korxonalar va ta'lim muassasalarining ish vaqti bilan qat'iy bog'langan - bunday sayohatlar asosiy barqaror yo'lovchilar oqimini tashkil qiladi. Muayyan vaqtga qattiq bog'lanmagan sayohatlar ham muhim, ammo "suzuvchi" yo'lovchilar oqimini tashkil qiladi[6].

Bundan tashqari, zamonaviy sharoitda nafaqat yo'lovchi tashishning notekisligini, balki uning bir xilligini ham hisobga olish kerak, bu bir xil yo'nalish bo'yicha yo'lovchi tashish turli segmentlardan iborat. Xususan, yo'lovchi tashish yil davomida uni tashkil etuvchi turli segmentlarni hisobga olgan holda qanday o'zgarishi va bu shahar atrofidagi poyezdlarning qatnov jadvali va jadvalida qanday aks etishi yuqorida aytib o'tilgan edi.

1.3-rasm - Turli segmentlarni hisobga olgan holda, ish kunlarida yil fasllari bo'yicha yo'lovchi tashishning tartibsizligi.

Agar biz umuman yo'lovchilar oqimining kengaytirilgan segmentlari haqida gapiradigan bo'lsak, unda ular to'lov qobiliyati va sayohat parametrlariga, shu jumladan uning tugash vaqti, qulayligi va yo'lda xizmatlar to'plamiga tegishli talablar bilan farqlanishi mumkin. Butunrossiya jamoatchilik fikrini o'rganish markazi, Rossiya temir yo'llari va shahar atrofidagi yo'lovchi kompaniyalari shahar aglomeratsiyasining shahar atrofidagi yo'lovchi tashish hajmi quyidagi segmentlarning kengaytirilgan guruhlaridan iborat ekanligini ko'rsatadi: smenada ishlaydigan ishchilar, ofis xodimlari, talabalar (talabalar va maktab o'quvchilari)

Hozirgi vaqtda temir yo'l transportida turli toifadagi vagonlarni tabaqalashtirilgan tariflarga ega bo'lgan vagonlarni shahar atrofi poezdlariga kiritish, ayrim hollarda turli qulaylik toifalaridagi poezdlarni belgilash orqali yo'lovchilar tashishning bir xilligi qisman hisobga olinadi. Transport tizimini shakllantirishda mijozga yo'naltirilgan xizmat ko'rsatish tamoyillari yo'lovchining butun safari bo'ylab yagona yakuniy sifat darajasini ta'minlashni talab qiladi[7].

Shunday qilib, transport tizimini shakllantirishda hisobga olinishi kerak bo'lgan shahar aglomeratsiyalarining yo'lovchilar oqimi haqida quyidagi xulosalar chiqarishimiz mumkin:

1. Shahar aglomeratsiyasining yo'lovchilar oqimi makon va vaqt jihatidan notekis bo'lib, ular shahar atrofi va shahar yo'lovchi oqimlarining belgilari bilan tavsiflanadi.

2. Shahar aglomeratsiyalarining yo'lovchi oqimlari o'z tarkibida turlicha bo'lib, ularni tashkil etuvchi segmentlar nuqtai nazaridan e'tiborga olinishi kerak, ba'zi segmentlarning ehtiyojlari faqat harakat jadvalini tuzishda, boshqalari esa - xizmat ko'rsatish sinflarini tanlashda hisobga olinishi mumkin[8].

3. Aglomeratsiya ichidagi sayohatlarni amalga oshirishda yo'lovchilarning ko'pchiligi bir nechta transport turlaridan foydalanadilar va taxminan 1-3 o'tkazmalarni amalga oshiradilar.

4. Shahar aglomeratsiyalarida yo'lovchilar qatnovining muhim qismi qat'iy vaqt bilan bog'liq bo'lib, u safarning maqsadi bilan belgilanadi. Asosan, bu ish va o'qish uchun sayohatlar.

Yo'lovchi oqimlari va ularning harakatlanish yo'nalishlarini o'rganishning murakkabligi shundaki, yo'lovchi oqimlari mavjud yo'nalishlarda shakllanadi[9]. Potentsial yo'lovchilar turli transport turlari imkoniyatlarini, mavjud yo'nalishlar, tariflar, jadvallar, qulaylik va bo'lajak sayohatning boshqa parametrlarini mustaqil ravishda baholaydilar, ularni o'z ehtiyojlari bilan solishtiradilar va tashish usulini tanlaydilar. Transport tizimini shakllantirishda alohida e'tibor muqobil bo'lmagan, ya'ni yo'lovchining tanlovi bo'lmagan sayohat qilishning faqat bitta yo'li mavjud yo'nalishlarini talab qiladi. Bunday yo'nalishlarda transport xizmatining etarli emasligi sayohat qilishdan butunlay voz kechishga, yashash joyini o'zgartirishga va aholi punktida jiddiy ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlarga olib kelishi mumkin[10].

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Aslanov, N., & Nurdinoy, M. (2022). SHAXARLARARO VA XALQARO YUK MASHINALARI UCHUN TO'XTASH JOYLARINI MASOFAVIY BOSHQARISH METODI. Евразийский журнал математической теории и компьютерных наук, 2(13), 65-74[1].
2. Шодмонов С.А Исроилов Ш.Ш. ПОИСК ОПТИМАЛЬНОГО ИНТЕРВАЛА ДВИЖЕНИЯ АВТОБУСОВ ПО МАРШРУТУ В УСЛОВИЯХ СЛУЧАЙНОГО ПОТОКА ПАССАЖИРОВ Ўзбекистон, НамМҚИ 211-214 bet Машинасозликда инновациялар, энергиятежамкор технологиялар ва ресурслардан фойдаланиш самарадорлигини ошириш мавзусида Халқаро миқёсдаги конференция 28-29 май 2021 йил Магистр 5А310601 -"Ер усти транспорт востилари ва тизимлари" [2].
3. Ugli Xomidov, A. A., Shodmonov, S. A., & Qizi, T. U. GA (2022). Shahar hududidagi yo'lovchilar oqimini aniqlang. Periodica zamonaviy falsafa, ijtimoiy va gumanitar fanlar jurnali, 12, 79-87[3].
4. Sobirova, T. A. (2022). YARIMO 'TKAZGICHLI LAZERLAR. Экономика и социум, (6-1 (97)), 1181-1187[4].
5. НАСИРОВ, И. З. ., & Аббаов С. Ж. . (2022). ВОДОРОД ИШЛАБ ЧИҚАРИШ УСУЛЛАРИ ВА ИСТИҚБОЛЛАР. International Journal of Philosophical Studies and Social Sciences, 99–103. Retrieved from <http://ijpsss.iscience.uz/index.php/ijpsss/article/view/237>[5].
6. Шодмонов С. А., Ортиқов С. С., Abdiraxmonov R.A International jurnal for innovative Enjineering and Management Research Хиндистон Hyderabad 2021 THE RESULTS OF LOBORATORY STUDIES CONDUCTED TO DEVELOP THE TECHNOLOGIY OF RESTOROTION OF SHAFTS March-2021, Volume 10, Issue 03, Pages: 402-404. <https://ijiemr.org/downloads/Volume-10/ISSUE-3> 3 0.33 ball [6].
7. Isakov, J., & Yulbarsov, F. (2023). KO'RGAZMALI KO'RSATMALAR ORQALI O'QUVCHILARNING FAZOVIIY TASAVVURLARINI YANADA SHAKILLANTIRISH. Молодые ученые, 1(21), 81-85[7].
8. Abdullajonovich, K. B., & Sattaralievich, O. S. (2023). Methods for Forecasting Costs for Technical Impacts of Vehicles and Determining Cost Rate. Journal of Advanced Zoology,[8]
9. Abduvayitovich, S. S. (2023). O 'ZBEKISTONDAGI LOGISTIK AKTIVLIK VA LOGISTIK TIZIMLAR FAOLIYATINING RIVOJLANTIRISH BOSQICHLARI VA TRANSPORT SOXASIDAGI ISLOXATLAR BOSQICHI. Scientific Impulse, 2(15), 896-903[9].
10. Rustamjon o'g, T. R. H. (2023). ANDIJON VILOYATIDAN O 'TUVCHI XALQARO AVTOMOBIL YO 'LLARIDA TRANSPORTLARNING O 'TUVCHANLIGINI OSHIRISH HAMDA XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH. Journal of Universal Science Research, 1(11), 237-242[10].